

Tadqiqot **uz**

**ЎЗБЕКИСТОН
ОЛИМЛАРИ ВА
ЁШЛАРИНИНГ
ИННОВАЦИОН
ИЛМИЙ-АМАЛИЙ
ТАДҚИҚОТЛАРИ
МАВЗУСИДАГИ КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ**

2021

- » Хуқуқий тадқиқотлар
- » Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар
- » Тарих саҳифаларидағи изланишлар
- » Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни
- » Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни
- » Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар
- » Педагогика ва психология соҳаларидағи инновациялар
- » Маданият ва санъат соҳаларини ривожланиши
- » Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши
- » Техника ва технология соҳасидаги инновациялар
- » Физика-математика фанлари ютуқлари
- » Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар
- » Кимё фанлари ютуқлари
- » Биология ва экология соҳасидаги инновациялар
- » Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари
- » Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

CONFERENCES.UZ

**31 ЙУЛ
№30**

**"ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР"
МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА 30-КҮП ТАРМОҚЛИ
ИЛМИЙ МАСОФАВИЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ
22-ҚИСМ**

**МАТЕРИАЛЫ РЕСПУБЛИКАНСКОЙ
30-МЕЖДИСЦИПЛИНАРНОЙ ДИСТАНЦИОННОЙ
ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИИ НА ТЕМУ "НАУЧНО-
ПРАКТИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ"
ЧАСТЬ-22**

**MATERIALS OF THE REPUBLICAN
30-MULTIDISCIPLINARY ONLINE DISTANCE
CONFERENCE ON "SCIENTIFIC AND PRACTICAL
RESEARCH IN UZBEKISTAN"
PART-22**

ТОШКЕНТ-2021

УУК 001 (062)
КБК 72я43

"Ўзбекистонда илмий-амалий тадқиқотлар" [Тошкент; 2021]

"Ўзбекистонда илмий-амалий тадқиқотлар" мавзусидаги республика 30-кўп тармоқли илмий масофавий онлайн конференция материаллари тўплами, 31 июль 2021 йил. - Тошкент: «Tadqiqot», 2021. - 10 б.

Ушбу Республика-илмий онлайн конференция 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналишлари бўйича Ҳаракатлар стратегиясида кўзда тутилган вазифа - илмий изланиш ютуқларини амалиётга жорий этиш йўли билан фан соҳаларини ривожлантиришга бағишиланган.

Ушбу Республика илмий конференцияси таълим соҳасида меҳнат қилиб келаётган профессор - ўқитувчи ва талаба-ўқувчилар томонидан тайёрланган илмий тезислар киритилган бўлиб, унда таълим тизимида илфор замонавий ютуқлар, натижалар, муаммолар, ечимини кутаётган вазифалар ва илм-фан тараққиётининг истиқболдаги режалари таҳлил қилинган конференцияси.

Масъул мухаррир: Файзиев Шохруд Фармонович, ю.ф.д., доцент.

1.Хуқуқий тадқиқотлар йўналиши

Профессор в.б.,ю.ф.н. Юсувалиева Раҳима (Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети)

2.Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар

Доцент Норматова Дилдора Эсоналиевна(Фаргона давлат университети)

3.Тарих саҳифаларидағи изланишлар

Исмаилов Ҳусанбой Маҳаммадқосим ўғли (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси хузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси)

4.Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни

Доцент Уринбоев Хошимжон Бунатович (Наманганд мухандислик-қурилиш институти)

5.Давлат бошқаруви

Доцент Шакирова Шохида Юсуповна (Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети)

6.Журналистика

Тошбоева Барнохон Одилжоновна(Андижон давлат университети)

7.Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар

Самигова Умида Хамидуллаевна (Тошкент вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш худудий маркази)

8.Адабиёт

PhD Абдумажидова Дилдора Раҳматуллаевна (Тошкент Молия институти)

9.Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни

Phd Воҳидова Меҳри Ҳасанова (Тошкент давлат шарқшунослик институти)

10.Педагогика ва психология соҳаларидағи инновациялар

Турсунназарова Эльвира Тахировна (Навоий вилоят ҳалқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

11.Жисмоний тарбия ва спорт

Усмонова Дилфузахон Иброҳимовна (Жисмоний тарбия ва спорт университети)

12.Маданият ва санъат соҳаларини ривожлантириш

Тоштемиров Отабек Абидович (Фарғона политехника институти)

13.Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши

Бобоҳонов Олтибой Раҳмонович (Сурхандарё вилояти техника филиали)

14.Тасвирий санъат ва дизайн

Доцент Чарiev Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

15.Мусиқа ва ҳаёт

Доцент Чарiev Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

16.Техника ва технология соҳасидаги инновациялар

Доцент Нормирзаев Абдуқаюм Раҳимбердиевич (Наманганд мухандислик-курилиш институти)

17.Физика-математика фанлари ютуқлари

Доцент Соҳадалиев Абдурашид Мамадалиевич (Наманганд мухандислик-технология институти)

18.Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар

Т.Ф.д., доцент Маматова Нодира Мухтаровна (Тошкент давлат стоматология институти)

19.Фармацевтика

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

20.Ветеринария

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

21.Кимё фанлари ютуқлари

Рахмонова Доно Қаҳхоровна (Навоий вилояти табиий фанлар методисти)

22.Биология ва экология соҳасидаги инновациялар

Йўлдошев Лазиз Толивович (Бухоро давлат университети)

23.Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари

Доцент Сувонов Боймурод Ўралович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

24.Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

Phd доцент Қаҳҳоров Ўқтам Абдурахимович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

25.География

Йўлдошев Лазиз Толивович (Бухоро давлат университети)

Тўпламга киритилган тезислардаги маълумотларнинг хаққонийлиги ва иқтибосларнинг тўғрилигига муаллифлар масъулdir.

© Муаллифлар жамоаси

© Tadqiqot.uz

PageMaker\Верстка\Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

**БИОЛОГИЯ ВА ЭКОЛОГИЯ СОҲАСИДАГИ
ИННОВАЦИЯЛАР**

1. Raimova Charos Baxrom qizi	
ACTOVEGIN PREPARATINING XUSUSIYATLARI.....	7

БИОЛОГИЯ ВА ЭКОЛОГИЯ СОҲАСИДАГИ ИННОВАЦИЯЛАР

ACTOVEGIN PREPARATINING XUSUSIYATLARI

Raimova Charos Baxrom qizi
O'zMU Biologiya fakulteti
«mikrobiobiologiya va biotexnologiya» kafedrası
Biotexnologiya mutaxassisligi magistranti

Annotatsiya: ushbu maqolada actovegin preparatining xususiyatlari, uning ta'siri va davolash uchun ishlatalish o'rnlari tahlil etilgan.

Kalit so'zlar: actovegin, buzoq, preparat, sport, to'qima,organism.modda.

Actovegin - buzoq qonidan olingan, yuqori darajada filtrlangan ekstrakt, sutevizuvchilarda aerob oksidlanishni kuchaytiradigan moddadir.U to'qima tarkibidagi glyukoza va kislorodni so'rilishini yaxshilaydi, shuning uchun jismoniy ishlash va chidamlilikni oshirishi mumkin. Actovegin qon tomiriga kiritishga yo'l qo'yilmaydi, balki mushak orqali jo'natiladi. Kanada va Shvetsiya kabi mamlakatlarda mahalliy foydalanishga ruxsat beriladi. Xans-Vilgelm Myuller-Vohlfahrt va Richard Steadman singari shifokorlar umuman Aktovegin preparatining ishlatalishini yoqlashadi. Boshqa olimlar esa, tadqiqot yetarli emas deb o'ylashadi va Olivye Rabin singari Butunjahon antidoping agentligi vakillari uning platsebo ta'siridan ko'proq ekanligiga shubha bilan qarashadi.

Buzoq qonining deproteinlashtirilgan gemodializati bo'lган Actovegin ergogen xususiyatga ega deb taxmin qilinadi, ammo bu potentsial ta'sir inson skelet mushaklarida hech qachon o'rganilmagan. Ushbu taxmin qilingan ergogen ta'sirni o'rganish uchun biz Aktoveginga past darajada va yuqori dozada o'tkir ta'sir o'tkazgan inson skelet mushaklari tolalari ichidagi mitoxondriyal nafas olish qobiliyatini o'lchadik. Xulosa qilib aytganda, biz aktoveginning inson skelet mushaklaridagi mitoxondriyal oksidlanish funktsiyasiga sezilarli ta'sir ko'rsatishi haqida birinchi marta bilib oldik deydi olimlar. Bu kabi mitoxondriyal moslashuvlar inson mavzularidagi o'quv dasturidan keyin ham kuzatiladi.

Ushbu yaxshilanish sportchilarda ergogen ta'sirga aylanib ketadimi va shu bilan Actoveginni Butunjahon antidoping agentligining faol ro'yxatiga kiritish zarurligini yana bir bor ta'kidlayapti. Actovegin davolash uchun ishlatalgan biologik preparat hioPLANADI. Sport mushaklari shikastlanishlarini oldini oladi.

Actovegin preparati doimiy ravishda jarohat vaqtini qaytarishni kamaytirish imkoniyatlarini namoyish etadi. Sportchilarda buni qo'llash bir necha bor taqiqlangan edi. Xalqaro Olimpiya qo'mitasi (XOQ) doping agenti sifatida taxmin qilingan xulosalarga asoslangan hech qanday tortishuvslarsiz va keyinchalik bekor qilingan dalillar keltirilmagandan keyin.

Actovegin (Takeda Pharmaceutical Company Ltd, Osaka, Yaponiya) buzoqning deproteinlangan gemodializatidan ishlab chiqarilgan biologik preparat. Sifatni nazorat qilishning yuqori standarti va uzoq yillik 50 yillik tarixi klinik dalillar uning samaradorligini qo'llab-quvvatlash uchun juda ko'p dalillar keltirdi[1].

Shunday qilib, Actovegin yuqori darajada boshqariladigan va inson tomonidan foydalanish uchun ajoyib tarixga ega FBS-ning tasdiqlangan shakli.

Aktoveginning faol komponenti gormonga o'xshash moddalardan iborat. Actovegin oksidlovchi metabolizmni rivojlantiradi va ko'proq oksidlangan substratlar hosil qilish uchun hujayralarning oksidlanish-qaytarilish muvozanatini o'zgartiradi, ehtimol gipoksik hujayralar shikastlanishidan himoya qiladi. Ushbu mexanizm mushaklarning shikastlanishining dastlabki bir necha soatiga mantiqan ekstrapolyatsiya qilish mumkin.

Actoveginni mushak ichiga in'ektsiya terapiyasi sifatida qo'llash birinchi marta Pfister va

Koller tomonidan amalga oshirilgan [2].

Ular tiklanish vaqt davolashda 8,3 haftadan 5,5 gacha kamayganligi haqida xabar berishgan. Biroq, shifokorlarning qisman ko'r-ko'rona ishi ya'ni bemorni nazorat qilish tekshiruvi bir nechta tanqidlarga uchragan. Bemorlar sportning turli darajalarida shikastlanishgan edi, shuning uchun xam ko'p tanqidlarga uchragan.

Bundan tashqari, Actovegin mahalliy og'riqsizlantirish bilan aralashtirildi, bu o'zgarishi mumkin edi. Nihoyat, natija bemorlar va klinisyenlarning sub'ektiv kuzatuvlari bo'yicha ballar tuzildi.

Actovegin- bu biologik preparat hujayralardagi oksidlanish almashinuvini yaxshilaydi va uning hujayraning hayotiyligini ta'minlash uchun oksidlanish-qaytarilish muvozanatini siljitimishdagi rolini oshiradi.

Aktovegin qon ta'minoti yaxshilanishi tufayli to'qimalarda metabolik jarayonlarni yaxshilash uchun ishlataladi. Bundan tashqari, Actovegin faol antihipoksant va antioksidantdir.

Preparat ishonchli vosita sifatida shifokorlar va bemorlar orasida ishonch qozondi. Bu kattalar va bolalar tomonidan yaxshi muhosaba qilinadi. Va hatto dori-darmomonning nisbatan yuqori narxi ham to'sqinlik qilmaydi.

Dori-darmonga talab katta bo'lganda, bu Actovegin samarali vositadir.

Preparatga nima yordam beradi? Preparatning asosiy maqsadi qon aylanishi bilan bog'liq kasallikkarni davolashdir. Malhamlar ko'karishlar, aşinmalar va bosim yaralarini davolash uchun keng qo'llaniladi. Shuningdek, preparat qon aylanishining buzilishi bilan bog'liq kasallikkarni davolash uchun ishlataladi.

Preparatning asosiy tarkibiy qismi gemoderivat (gemodializat). Unga nukleotidlari, aminokislotalari, glikoproteinlar va boshqa past molekulyar og'irlilikdagi moddalar kiradi. Ushbu ekstrakt sutli buzoqlarning qonini gemodializ qilish orqali olinadi. Gemoderivativ haqiqiy oqsillardan mahrum, bu uning allergik reaktsiyalarni keltirib chiqarish qobiliyatini sezilarli darajada kamaytiradi.

Biologik darajada preparatning ta'siri hujayradagi kislorod metabolizmini rag'batlantirish, glyukoza tashishni yaxshilash, hujayralardagi energiya almashinuvida ishtirot etadigan nukleotidlari aminokislotalari kontsentratsiyasining ko'payishi va hujayra membranalarining barqarorlashishi bilan izohlanadi. Preparatning ta'siri qabul qilinganidan yarim soat o'tgach boshlanadi va 2-6 soatdan keyin maksimal darajaga etadi.

Preparat tabiiy biologik tarkibiy qismlardan tayyorlanganligi sababli, hozirga qadar ular o'zlarining farmakokinetikasini kuzata olishmadi. Faqatgina shuni ta'kidlash kerakki, keksaygan davrda buyrak va jigar funktsiyalari buzilganligi sababli preparatning farmakologik ta'siri kamaymaydi, ya'ni shunga o'xshash ta'sir kutilgan hollarda.

Homiladorlik paytida Actovegin ishlatalishi. Hozirgi vaqtida tibbiyot tomonidan ona va bola salomatligiga etkazilgan zarar to'g'risida ma'lumotlar yo'q. Biroq, bu borada jiddiy tadqiqotlar o'tkazilmagan. Shunday qilib, preparat homiladorlik holatida, faqat shifokor tomonidan tayinlangan va uning nazorati ostida qo'llanilishi mumkin va agar onaning sog'lig'i uchun xavf tug'ilмаган боласига etkazilishi mumkin bo'lgan zarardan kattaroq bo'lsa. Bolalar uchun Actovegin in'ektsiyalari.

Bolalarni davolashda allergik reaktsiyalar xavfi yuqori bo'lganligi sababli in'ektsiya tavsiya etilmaydi. Agar bolalarni davolash uchun Actovegin-dan foydalanish zarurati bo'lsa, boshqa dozalash shakllaridan foydalanish afzalroqdir. Biroq, ba'zi hollarda, shifokor bolaga Actovegin in'ektsiyasini buyurishi mumkin. In'ektsiyalarni tayinlash uchun tupurish yoki quşish bo'lishi mumkin.

Dori tabiiy ingredientlardan tayyorlangan, shuning uchun har qanday yon ta'siri bo'lishi ehtimoli juda kichik. Biroq, ba'zi hollarda:

- toshma
- in'ektsiya joyida og'riq
- terining giperemiyasi
- gipertermiya
- ürtiker
- shishish
- isitma
- anafilaktik shok

- bosh og'rig'i
- bosh aylanishi
- zaiflik
- ko'ngil aynish
- qusish
- diareya
- oshqozonda og'riq
- taxikardiya
- gipertenziya yoki gipotensiya
- terlash kuchaygan
- yurak og'rig'i

Yaralarni davolash uchun malham va kremlardan foydalanganda og'riq ko'pincha preparat teriga tegib turgan joyda kuzatilishi mumkin. Bunday og'riq odatda 15-30 daqiqada yo'qoladi va bu preparatga nisbatan murosasizlikni bildirmaydi.

Dori-darmonlarni alkogol bilan bir vaqtida qo'llash tavsiya etilmaydi, chunki ikkinchisi terapevtik ta'sirni zararsizlantrishi mumkin.

Hozirgi vaqtida Actoveginning boshqa dorilar bilan o'zaro ta'siri to'g'risida ma'lumotlar yo'q. Infuziya uchun eritmaga begona moddalarni qo'shish tavsiya etilmaydi.

Actovegin kam kontrendiksiyaga ega. Bularga quyidagilar kiradi:

- Oliguriya yoki anuriya
- O'pka shishi
- Dekompensatsiyalangan yurak etishmovchiligi
- Komponentlarga nisbatan murosasizlik

Adabiyotlar:

1. Buchmayer F, Pleiner J, Elmlinger MW, Lauer G, Nell G, et al. (2011) Actovegin®: A biological drug for more than 5 decades. Wien Med Wochenschr
2. Schonwald D, Sixt B, Machicao F, Marx E, Haedenkamp G, et al. (1991) Enhanced proliferation of coronary endothelial cells in response to growth factors is synergized by hemodialysate compounds in vitro. Res Exp Med (Berl)
3. Yurinskaya MM, Vinokurov MG, Grachev SV, Astashkin EI (2014) Actovegin reduces the hydrogen peroxide-induced cell apoptosis of SK-N-SH neuroblastoma by means of p38MAPK and PI-3K inhibition. Dokl Biol Sci
4. Gulevsky AK, Moiseyeva NN, Gorina OL (2011) Influence of low molecular (below 5 KD) fraction from cord blood and actovegin on phagocytic activity of frozen-thawed neutrophils. Cryo Letters

**"ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР"
МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА 30-КҮП ТАРМОҚЛИ
ИЛМИЙ МАСОФАВИЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ**

(22-қисм)

Масъул мухаррир: Файзиев Шоҳруд Фармонович
Мусаҳҳих: Файзиев Фарруҳ Фармонович
Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Эълон қилиш муддати: 31.07.2021

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000